

Селекциялық жетістіктерді қорғау туралы

Мұрағаттық версия

Қазақстан Республикасының Заңы. 1999 жылғы 13 шілде N 422

1-тарау. Жалпы ережелер

1-бап. Осы Заң реттейтін қатынастар

Осы Заң селекциялық жетістіктерді қорғау саласындағы қызметтің құқықтық, экономикалық және ұйымдық негіздерін белгілейді, селекциялық жетістіктерді жасауға, ашуға, шығаруға, құқықтық қорғауға және пайдалануға байланысты туындайтын мүліктік, сондай-ақ олармен байланысты мүліктік емес жеке қатынастарды реттейді.

2-бап. Осы Заңда пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Заңның мақсаттары үшін мынадай ұғымдар мен терминдер пайдаланылады:

- 1) Селекциялық жетістік авторы (селекционер) (бұдан әрі - автор) - сортты, тұқымды жасаған, ашқан немесе өсіріп шығарған жеке адам;
- 2) шағым кеңесі - Қазпатенттің дауларды сотқа дейін қарау жөніндегі бөлімшесі;
- 3) бюллетень - Қазпатенттің селекциялық жетістіктерді қорғау мәселелері жөніндегі ресми мерзімді басылымы;
- 4) мемлекеттік комиссиялар - Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы Республикалық мемлекеттік басқару органының Ауыл шаруашылық дақылдарының сортын сынақтан өткізу жөніндегі мемлекеттік комиссиясы мен Тұқымдарды сынақтан өткізу және сапасын анықтау жөніндегі мемлекеттік комиссиясы;
- 5) Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімі - Қазақстан Республикасының қорғалатын өсімдік сорттарының мемлекеттік тізілімі мен Қазақстан Республикасының патенттер берілген сорттарды, тұқымдарды қамтитын қорғалатын жануарлар тұқымдарының мемлекеттік тізілімі;
- 6) пайдалануға рұқсат етілген Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімі - Қазақстан Республикасының өндірісте шаруашылыққа пайдалану үшін рұқсат етілген сортты, тұқымды қамтитын, пайдалануға рұқсат етілген Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімі;
- 7) өтініш беруші - селекциялық жетістікке патент беруге өтінім жасаған заңды және жеке тұлға;
- 8) айрықша құқық - патент иесінің селекциялық жетістікті өз қалауы бойынша кез келген әдіспен пайдалануға мүліктік құқығы;
- 9) лицензиялық шарт - патент иесі (лицензиар) басқа тарапқа (лицензиатқа) селекциялық жетістікті белгілі бір түрде уақытша пайдалану құқығын беретін шарт;
- 10) патенттік сенім білдірілген өкілдер - Қазпатент алдында жеке және заңды тұлғалардың өкілдігіне заңдарға сәйкес құқық берілген азаматтар;
- 11) патент иеленуші - патенттің иесі;
- 12) асыл тұқымды мал - тұқым тұрпатына, бағытына және өнімділік деңгейіне, стандартына сай келетін, құжатпен расталған шығу тегі бар таза тұқымды, жоғары сыныпты, өнімділігі жоғары мал;
- 13) асыл тұқымдық өнім (материал) - асыл тұқымды мал, оның ұрығы,

эмбриондары;

14) тұқым - белгілі бір шаруашылық және табиғи жағдайларда адамның шығармашылық қызметінің әсерімен қалыптасқан, "өз ішінде" ұзақ уақыт өсіп-өнуі үшін саны жеткілікті және іріктеу, таңдау олардың генотипіне сай келетін технологиялық жағдайлар жасау арқылы қалыпты күйі сақталып отыратын шаруашылық және асыл тұқымдық құндылығы, сондай-ақ оны бір түрдегі басқа тұқымнан ерекшелейтін морфологиялық, физиологиялық және шаруашылық жағынан пайдалы қасиеттерде белгілі бір ерекшелігі бар, жалпы шығу тегі ортақ бір түрдегі ауыл шаруашылық жануарларының тобы. Тұқымның қорғалатын санаттары: тип, кросс, топ болып табылады;

15) отырғызылатын материал - репродукциялық және вегетациялық түрде көбейетін материалды қоса алғанда, кез келген түрдегі отырғызылатын материал (тұқым, көшет, өсімдіктер және өсімдіктердің оларды көбейтуге арналған бөліктері);

16) селекциялық жетістік - адамның шығармашылық қызметінің нәтижесі болып табылатын, патент берілген өсімдіктің жаңа сорты, жануарлардың жаңа тұқымы;

17) ұрық - ұрықтық материалдың барлық ботаникалық нысандары: ұрықтың өзі, дәндер, дән шоғыры, күрделі дәндердің бөліктері, баданалар мен түйнектер;

18) сорт - шаруашылық және биологиялық жағынан қасиеттері мен морфологиялық белгілері ұқсас, шығу тегі жағынан туыстас, өз белгілерін тұқым қуалау арқылы келесі ұрпақтарға беретін және белгілі бір ботаникалық таксондағы өсімдіктердің басқа топтарынан ең болмағанда бір белгісі бойынша ерекшеленетін бір дақылдың өсімдіктер тобы. Сорттың қорғалатын санаттары: өскен, сабақ, бірінші ұрпақ буданы, жеке түр болып табылады;

19) тауарлы жануар - тауарлы өнім өндіру үшін пайдаланылатын жануар.

3-бап. Селекциялық жетістікті құқықтық қорғау

1. Селекциялық жетістікке құқық Қазақстан Республикасының заңдарымен қорғалады және патентпен расталады. Патент селекциялық жетістікті пайдалануға патент иесінің айрықша құқығын, оның басымдығын және селекционердің авторлығын куәландырады.

2. Мемлекеттік патент ұйымы (бұдан әрі - Қазпатент) уәкілетті мемлекеттік орган болып табылады, ол осы Заңға сәйкес селекциялық жетістіктерге Қазақстан Республикасының патенттерін беру жөніндегі өтінімдерді қарауға қабылдайды, оларға алдын ала сараптама өткізеді, селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімін жүргізеді, патенттер береді, селекциялық жетістіктер туралы мәліметтерді бюллетеньде жариялайды және патент ведомствосының өзіне жүктелген өзге де міндеттерін жүзеге асырады.

3. Патент қабілеттілігі мен шаруашылыққа пайдалылығы жөнінен селекциялық жетістіктерге сараптама жасауды және оларды сынақтан өткізуді мемлекеттік комиссиялар жүзеге асырады, олар өндірісте пайдалануға жіберілген тиісті Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімдерін жүргізеді.

4. Патентпен селекциялық жетістікке берілген құқықтық қорғау көлемі сорттың, тұқымның сипаттамасына енгізілген белгілердің жиынтығымен анықталады.

5. Өсімдіктер сортына патенттің қолданылу мерзімі Қазпатентке өтінім берілген күннен бастап - 25 жыл, мал тұқымдарына - 30 жыл, жүзім, сәндік ағаш, жеміс және орман дақылдары сорттарына, оның ішінде олардың қалемшелеріне - 35 жыл болады.

Патенттің қолданылу мерзімін патент иесінің өтініші бойынша Қазпатент ұзартады, бірақ ол 10 жылдан аспауы керек.

2-тарау. Селекциялық жетістіктің патентке қабілеттілігі

4-бап. Селекциялық жетістіктің патентке қабілеттілік шарттары

1. Патент жаңалығы, ерекшелігі, біртектілігі және тұрақтылығы бар селекциялық жетістікке беріледі.

2. Егер патент беруге өтінім жасалған күнге дейін белгілі бір селекциялық жетістіктің ұрығы немесе басқа да отырғызылатын материалы, асыл тұқымдық материалы мына аумақта:

1) Қазақстан Республикасында - өтінім берілген күнге дейін бір жыл бұрын;

2) кез келген басқа мемлекетте - өтінім берілген күнге дейін бір жылдық дақылдар бойынша төрт жыл бұрын және көп жылдық дақылдар, тұқымдар бойынша алты жыл бұрын сатылмаса және автор немесе оның құқықтық мирасқоры сортты, тұқымды пайдалану үшін басқа адамдарға бермесе, сорт, тұқым жаңа деп есептеледі.

Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізіліміне тиісті тек пен түр енгізілген күнге дейін пайдалануға рұқсат етілген Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімінде тіркелген сорт, тұқым сортқа, тұқымға жаңа болуы жөнінде талап қойылмай-ақ патентке қабілетті деп танылуы мүмкін. Бұл орайда басымдық берілетін күн мемлекеттік комиссияға пайдалануға рұқсат ету жөнінде өтінім түскен күн бойынша белгіленеді.

Мұндай селекциялық жетістіктерге осы Заңның 3-бабында аталған патенттің қолданылу мерзімі пайдалануға рұқсат етілген жылдан бастап патент берілген жыл аралығындағы мерзімге қысқартылады. Осы Заңның 9-бабында көзделген уақытша құқықтық қорғау мұндай селекциялық жетістіктерге қатысты қолданылмайды.

3. Егер сорттың, тұқымның өтінім берілген кезде бар екені жалпыға мәлім кез келген басқа сорттан, тұқымнан анық өзгешелігі болса, олар ерекшелік өлшемдеріне сай келеді. Патент алуға өтінім беру немесе сорттың, тұқымның жаңа сорттардың, тұқымдардың ресми тізіліміне енгізілуі, осы өтінім беру нәтижесінде патент берілген немесе сорт, тұқым аталған тізілімге енгізілген жағдайда, сортты, тұқымды өтінім берілген күннен бастап кез келген елде жалпыға мәлім етеді.

Сорттардың, тұқымдардың жалпыға мәлімдігі өсіру, пайдалану және жариялау фактілері бойынша да белгіленуі мүмкін. Сорттың, тұқымның сипатталу және айырықша ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік беретін белгілер қалпына келтірілетін және дәл сипаттауға ыңғайлы болуға тиіс.

4. Егер сорттың, тұқымның көбею ерекшеліктерін есепке алғанда осы сорт өсімдіктері немесе тұқым селекцияланатын белгілері бойынша біртекті болса, сол сорт пен тұқым біртекті деп есептеледі.

5. Егер сорттың, тұқымның негізгі белгілері - әрбір көбеюден кейін, ал көбеюдің ерекше циклы жағдайында көбеюдің әр циклының соңында өзгеріссіз қалса, олар тұрақтылық өлшеміне сай келеді.

5-бап. Селекциялық жетістікке патент алуға өтінім

1. Патент алуға өтінім Қазпатентке беріледі.

Автордың немесе оның құқықтық мирасқорының патент алуға өтінім беруге құқығы бар.

Селекциялық жетістік қызмет тапсырмасын немесе қызметтік міндеттерді орындау кезінде жасалған, ашылған немесе шығарылған жағдайда, егер автор мен жұмыс берушінің арасындағы шартта өзгеше көзделмесе, патент алуға өтінім беру құқығы

жұмыс берушіге тиесілі болады.

Егер селекциялық жетістікті бірнеше адам жасаса, ашса немесе шығарса немесе олар авторлардың құқықтық мирасқорлары болса, өтінімді сол өтініш жасаушылар беруі мүмкін.

Өтінім сенімхатқа негізделген өкілеттікке сүйеніп, патент алуға байланысты істі жүргізетін өкіл арқылы берілуі мүмкін.

2. Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде тұратын жеке тұлғалар немесе шетелдік заңды тұлғалар патент алу және олардың күшінде болуы жөніндегі істерді жүргізеді, шағым кеңесіне қарсылықтар береді және Қазпатентте тіркелген патенттік сенім білдірілген өкілдер арқылы оларды қарауға қатысады.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын, бірақ уақытша одан тысқары жерлерде жүрген жеке тұлғалар Қазақстан Республикасының шегіндегі хат жазысу мекен-жайын көрсеткен жағдайда, патенттік сенім білдірілген өкілсіз патенттермен байланысты істерді жүргізе алады.

Патенттік сенім білдірілген өкілдің өкілеттігі оған өтінім беруші немесе патент иесі берген сенімхатпен куәландырылады.

3. Селекциялық жетістікке патент алуға өтінім өсімдіктің әрбір сортына, жануарлардың тұқымына ресімделеді және онда:

- 1) патент беру туралы өтініш;
- 2) селекциялық жетістік сауалнамасы;
- 3) іс өкіл арқылы жүргізілген жағдайда, сенімхат болуға тиіс.

Селекциялық жетістікке патент беруге жасалған өтінімге белгіленген мөлшерде өтінім беруге ақы төленгенін растайтын құжат және оның мөлшерін азайту үшін негіздемені растайтын құжат қоса тіркеледі, олар өтініммен бірге немесе өтінім түскен күннен бастап екі ай ішінде табыс етілуі мүмкін. Тиісті ақы төленген жағдайда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін, бірақ екі айдан аспауы керек.

Белгіленген мерзімде ақы төленгені туралы құжаттар табыс етілмеген жағдайда өтінім берілмеген деп танылады.

4. Патент алуға арналған өтінім мемлекеттік тілде немесе орыс тілінде беріледі.

5. Өтінім құжаттарына қойылатын талаптарды және оларды қарау тәртібін Қазпатент белгілейді. Мәлімделген сортқа, тұқымға сараптама жасауға қажетті басқа құжаттар мен материалдар мемлекеттік комиссияның сауал салуы бойынша беріледі.

6-бап. Селекциялық жетістіктің атауы

1. Селекциялық жетістіктің атауы селекциялық жетістікті бір ізге түсіруге мүмкіндік беруге, қысқа болуға, сол немесе соған жақын ботаникалық немесе зоологиялық түрдің бар селекциялық жетістіктерінің атауларынан өзгеше болуға тиіс. Ол тек цифрлардан ғана тұрмауға, қасиеттеріне, шығу тегіне, селекциялық жетістіктің маңызына, селекционердің жеке басына қатысты жаңылыстырмауға тиіс, адамгершілік пен мораль принциптеріне қайшы келмеуге тиіс.

2. Егер бірдей сорт, тұқым үшін патент алуға берілген өтінім Қазақстан Республикасына немесе басқа елдерге берілсе, сорттың, тұқымның атауы осы баптың 1-тармағының талаптарына сай келмейтін жағдайларды қоспағанда, бірдей сорттың, тұқымның атауы да бірдей болуға тиіс.

3. Егер сорттың, тұқымның атауы осы баптың 1 және 2-тармақтарында белгіленген талаптарға сай келмесе, өтініш беруші Қазпатенттің сауал салуы бойынша екі ай мерзімде жаңа атау ұсынуға міндетті.

4. Селекциялық жетістікті пайдаланушы кез келген адам, тіпті патенттің

қолданылу мерзімі өтіп кеткен соң да, сорттың, тұқымның Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімінде тіркелген атауын көрсетуге міндетті.

7-бап. Селекциялық жетістіктің басымдығы

1. Сорттың, тұқымның басымдығы Қазпатентке патент алу туралы өтініш пен селекциялық жетістік сауал-сұрағынан тұратын өтінім берілген күн бойынша белгіленеді.

2. Басымдық Селекциялық жетістіктерді қорғау жөніндегі халықаралық конвенцияға қатысушы елде бірінші өтінімнің берілген күні бойынша белгіленуі мүмкін (конвенциялық басымдық). Өтініш беруші бірінші өтінімнің конвенциялық басымдық құқығын ол берілген күннен бастап 12 ай ішінде пайдаланады.

Конвенциялық басымдық құқығын пайдаланғысы келген өтініш беруші Қазпатентке жіберілетін өтінімде бірінші өтінімнің басымдық күнін және келесі өтінім берілген күннен бастап үш ай ішінде бірінші өтінімнің осы өтінім берілген орган куәландырған көшірмесін табыс етуге тиіс.

Осы шарттар орындалған жағдайда өтініш беруші бірінші өтінім берілген күннен бастап үш жыл ішінде қосымша құжаттама мен сынақ өткізуге қажетті материал бермеуге құқылы.

3-тарау. Селекциялық жетістікке патент беруге жасалған өтінімнің сараптамасы

8-бап. Алдын ала жүргізілетін сараптама

1. Өтінім берілген күннен бастап екі ай мерзім өткен соң Қазпатент ол бойынша алдын ала сараптама жүргізеді. Алдын ала сараптама жүргізу барысында өтінімге басымдық берілген күн белгіленеді, қажетті құжаттардың бар-жоғы және оларға белгіленген талаптардың орындалуы тексеріледі. Патент беруге жасалған өтінімге алдын ала сараптама екі ай мерзімде жүргізіледі.

Қажет болған жағдайда өтініш беруші өтінім берілген күннен бастап екі ай ішінде оған нақтылау, енгізе алады.

2. Сортқа, тұқымға жасалған өтінімге келіп түскен, өтінімнің алғашқы материалдарында келтірілмеген белгілері бар және өтінім берілген сорттың, тұқымның мәнін өзгертетін қосымша материалдар өтінім қаралған кезде назарға алынбайды.

3. Қазпатенттің алдын ала жүргізген сараптамасынан оң нәтиже алынған жағдайда өтінімді одан әрі қарау туралы шешім қабылданады. Өтінімнің және селекциялық жетістік сауал-сұрақтарының көшірмелері мемлекеттік комиссияға жіберіледі.

4. Егер алдын ала жүргізілген сараптамада өтінімнің белгіленген талаптарға сай келмейтіндігі анықталса, оны одан әрі қараудан бас тарту туралы шешім қабылданады, ол туралы өтініш берушіге бір ай мерзімде хабарланады.

5. Өтінімді одан әрі қараудан бас тарту туралы шешімге өтініш беруші шешімді алған күннен бастап екі ай ішінде Қазпатентке қарсылық бере алады. Шағым кеңесі қарсылықты ол келіп түскен күннен бастап екі ай мерзімде қарауға тиіс.

Шағым кеңесі шешіміне өтініш беруші ол шешімді алған күннен бастап алты ай ішінде сотқа шағымдануы мүмкін.

6. Алдын ала жүргізілген сараптама нәтижесінде оң шешім шығарылған өтінімдер туралы мәліметтер өтінім түскен күннен бастап 18 ай өткеннен кейін бюллетеньде жарияланады. Өтініш берушінің өтінуі бойынша Қазпатент өтінім материалдарын аталған мерзімнен бұрын да жариялай алады.

7. Сорттың, тұқымның авторы өтінім материалдарында өз есімінің жариялануынан бас тартуға құқылы.

9-бап. Селекциялық жетістіктің уақытша құқықтық қорғалуы

1. Қорғауға өтінім жасалған селекциялық жетістікке өтінім туралы мәліметтер жарияланған күннен бастап патент берілген күнге дейін уақытша құқықтық қорғау белгіленеді.

2. Патент иесі патент алғаннан кейін селекциялық жетістікті уақытша құқықтық қорғау кезеңінде осы Заңның 14-бабының 1-тармағында аталған әрекеттерді өтініш берушінің рұқсатынсыз жасаған адамнан өтем алуға құқығы бар.

3. Селекциялық жетістікті уақытша құқықтық қорғау кезеңінде өтініш берушіге тек ғылыми мақсаттарда және сату мен өзгедей беру селекциялық жетістікке құқықты өзгедей беруге немесе ұрықты, асыл тұқымдық материалды олардың қорын құру мақсатымен өтініш берушінің тапсырысы бойынша өндіруге байланысты болған жағдайларда ғана ұрықты, асыл тұқымдық материалды сатуға және өзгедей беруге рұқсат етілген.

Аталған талаптарды өтініш беруші немесе оның келісімімен басқа адам бұзған жағдайда уақытша құқықтық қорғау болған жоқ деп есептеледі.

10-бап. Селекциялық жетістіктің патент қабілетіне жасалған өтінімдер сараптамасы

1. Кез келген мүдделі адам өтінім туралы мәліметтер жарияланған күннен күннен бастап алты ай ішінде мемлекеттік комиссияға мәлімделген селекциялық жетістікке қатысты талабын жібере алады.

Негізделген талаптың түскені туралы мемлекеттік комиссия өтініш берушіге талаптың мәнін баяндай отырып хабарлайды.

Талаппен келіспеген жағдайда өтініш берушінің хабарламаны алған күннен бастап үш ай мерзімде мемлекеттік комиссияға дәлелді қарсылық жіберуге құқығы бар.

Қазпатент мемлекеттік комиссияның қорытындысы негізінде шешім қабылдайды және ол туралы мүдделі адамға хабарлайды.

Егер сорт, тұқым жаңалық өлшеміне сәйкес келмесе, патент беруден бас тарту туралы шешім қабылданады.

2. Сорттың, тұқымның ерекшелігін, біртектілігін және тұрақтылығын сынақтан өткізуді қабылданған әдістемелер бойынша мемлекеттік комиссиялар белгіленген мерзімде жүргізеді.

Өтініш беруші ұрықтың немесе асыл тұқымдық материалдың сараптама үшін қажетті мөлшерін табыс етуге міндетті.

3. Мемлекеттік комиссиялар Қазақстан Республикасының, сондай-ақ тиісті шарттар жасасылған басқа мемлекеттердің басқа да ұйымдары жүргізген сынақтардың нәтижелерін және өтініш беруші табыс еткен деректерді пайдалануға құқылы.

4. Сорт, тұқым патент қабілеті талаптарына сай келген жағдайда, мемлекеттік комиссия сорттың, тұқымның ресми сипаттамасын жасайды, соның негізінде Қазпатент патент беру туралы шешім қабылдайды.

5. Егер сараптама жүргізілген кезде сорттың, тұқымның патент қабілеті талаптарына сай келмейтіндігі анықталса, Қазпатент мемлекеттік комиссияның қорытындысы негізінде патент беруден бас тарту туралы шешім қабылдайды, ол туралы өтініш берушіге бір ай мерзімде жазбаша түрде хабарлама жібереді.

Өтініш беруші патент беруден бас тарту туралы шешімге оны алған күннен бастап

үш ай мерзімде Қазпатентке қарсылық бере алады. Қарсылықты шағым кеңесі ол түскен күннен бастап үш ай мерзімде қарауға тиіс.

Шағым кеңесінің шешіміне өтініш беруші ол шешімді алған күннен бастап алты ай ішінде сотқа шағымдана алады.

6. Өтініш беруші сараптама қарсы қойған барлық материалдармен таныса алады. Өтініш беруші сұраған материалдардың көшірмелерін Қазпатент оған сауал салудан алған күннен бастап бір ай мерзімде жібереді.

4-тарау. Автор және патент иесі

11-бап. Селекциялық жетістіктің авторы

1. Селекциялық жетістікті шығармашылық еңбегімен жасаған, ашқан немесе өсіріп шығарған жеке тұлға автор болып танылады.

2. Егер селекциялық жетістік бірнеше адамның ұжымдық шығармашылық еңбегімен жасалса, олардың бәрі де оның авторлары (Қосымша авторлары) болып есептеледі. Авторларға тиесілі құқықтарды пайдалану тәртібі олардың арасындағы келісіммен белгіленеді.

3. Авторға (авторларға) тек техникалық, ұйымдық көмек көрсеткен немесе сортқа, тұқымға берілетін құқықтарды әзірлеуге және ресімдеуге жәрдемдескен адамдар авторлар болып танылмайды.

12-бап. Селекциялық жетістік авторының құқықтары

1. Автордың құқығы иеліктен алуға болмайтын жеке құқық болып табылады және мерзімсіз қорғалады.

2. Авторлық Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізіліміне енгізілген селекциялық жетістіктің әр авторына Қазпатент беретін автор куәлігімен расталады.

3. Өзінің селекциялық жетістігіне өз есімін беруге автордың құқығы бар.

4. Автордың өзі жасаған, ашқан немесе өсіріп шығарған селекциялық жетістікті патенттің қолданылу мерзімі ішінде пайдаланғаны үшін патент иесінен сыйақы алуға құқығы бар. Сыйақы төлемінің мөлшері мен шарты патент иеленуші мен автор арасында жасасылған шартта белгіленеді.

Бұл орайда автор сыйақысының мөлшері патент иеленушінің селекциялық жетістіктерді пайдаланғаны үшін алатын жыл сайынғы түсімдері, оның ішінде лицензия сатудан алатын түсімдері сомасының бес процентінен кем болмауға тиіс.

Егер автордың патент иеленушімен шартында өзгеше көзделмесе, авторға сыйақы селекциялық жетістік пайдаланылған әрбір жыл біткеннен кейін алты ай ішінде төленеді.

Егер сортты, тұқымды бірнеше автор жасаса, ашса немесе өсіріп шығарса, сыйақы олардың арасындағы келісімге сәйкес бөлінеді.

13-бап. Селекциялық жетістіктің патент иесі

Патент:

1) селекциялық жетістік авторына (авторларына);

2) оның мұрагеріне (мұрагерлеріне);

3) автор (авторлар) немесе оның (олардың) құқықтық мирасқорлары Селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізіліміне селекциялық жетістік тіркелген кезге дейін патент беруге жасаған өтінімінде не Қазпатентке берген өтінішінде көрсетілген жеке және (немесе) заңды тұлғаларға (олардың келісімі болған кезде);

4) егер селекциялық жетістікті қызметкер қызметтік міндеттерін орындау кезінде жасаса, автор мен жұмыс берушінің арасындағы шартта өзгеше көзделмесе, жұмыс берушіге беріледі.

Атына патент беру сұралып отырған бірнеше адам болған жағдайда, оларға бір патент беріледі.

14-бап. Патент иеленушінің құқықтары мен міндеттері

1. Егер мұндай пайдалану басқа патент иеленушілердің құқықтарын бұзбайтын болса, патент иеленушінің селекциялық жетістікті пайдалануға айрықша құқығы болады. Селекциялық жетістікке қатысты мынадай іс-әрекетке патент иеленушінің рұқсаты керек:

- 1) өндіру немесе молайту (көбейту);
- 2) көбейту мақсаты үшін ұрықты себетіндей деңгейге жеткізу;
- 3) сатуға ұсыну;
- 4) сату немесе өткізудің өзге де түрлері;
- 5) Қазақстан Республикасының аумағынан әкету;
- 6) Қазақстан Республикасының аумағына әкелу;
- 7) жоғарыда аталған мақсаттар үшін сақтау.

2. Патент иеленушінің құқығы азаматтық айналымға патент иеленушінің рұқсатынсыз енгізілген ұрықтар мен асыл тұқымды жануарлардан өндірілген өсімдік материалы мен тауарлы малға да қолданылады.

3. Осы баптың 1-тармағының ережелері селекция жетістіктерінің сорты мен тұқымының:

1) егер осы селекциялық жетістіктердің өздері басқа селекциялық жетістіктің белгілерін мұра ретінде иеленбеген болса, селекциялық жетістіктің белгілерін елеулі дәрежеде мұра ретінде иеленетін;

2) селекциялық жетістіктен көрінеу ерекшеленбейтін;

3) селекциялық жетістіктен жеке іріктеу, индукцияланған немесе соматклонды мутанттарды іріктеу, кері шағылыстыру және гендік инженерия әдістерін қоспағанда, сорттың, тұқымның генотипін немесе генотиптер ұштасуын қорғауға мүмкіндік беретін әдістердің бірі тудырған өзгерістерімен ерекшеленетін;

4) оларды молайту селекциялық жетістікті сан мәрте пайдалануды қажет ететін ұрықтары мен асыл тұқымды материалына қатысты қолданылады.

4. Басқа құқықтар Қазақстан Республикасының қолданылып жүрген заңдарымен реттеледі.

5. Патент иеленуші:

1) азаматтық айналымға өндірісте пайдалануға жіберілген сортты, тұқымды енгізуге;

2) сортты, тұқымды қорғау мақсатында мемлекеттік комиссия белгілеген ресми сипаттамада көрсетілген белгілердің сақталуы үшін патенттің қолданылу мерзімі ішінде сортты, тұқымды бірқалыпты ұстап тұруға;

3) патентті күшінде ұстау үшін жыл сайын ақы төлеп тұруға міндетті.

15-бап. Патент иеленушінің құқықтарын бұзғаны үшін жауаптылық

1. Осы Заңды бұза отырып өсімдіктер сортын, жануарлар тұқымын пайдаланатын жеке немесе заңды тұлға патент иеленушінің құқықтарын бұзғанына кінәлі болып саналады.

2. Жеке немесе заңды тұлға, егер:

1) патент иеленушінің рұқсатынсыз өтінім берілген сорт, тұқым туралы коммерциялық құпия болып табылатын мәліметті аша;

2) өндірілген және сатылған өсімдіктердің қорғалатын сорттарына, асыл тұқымды мал тұқымдарына тіркелгендегісінен өзгеше атау берсе;

3) өндірілген және сатылатын өсімдіктердің қорғалатын сорттарына, асыл тұқымды мал тұқымдарына селекциялық жетістікпен шатастыратындай дәрежеде ұқсас атау берсе;

4) іс жүзінде ондай емес өндірілген және (немесе) сатылатын тұқымдарға, асыл тұқымды материалға селекциялық жетістіктің іс жүзінде ондай емес атауын берсе;

5) селекциялық жетістік туралы шындыққа сай келмейтін мәліметтері бар құжаттар табыс етсе, патент иесінің құқықтарын бұзушы болып саналады.

3. Патент иеленушінің құқықтарын бұзған тұлға патент иесіне селекциялық жетістікті пайдаланғаны үшін өтем төлеуге, сондай-ақ заңдарға сәйкес осы Заңды бұзу салдарынан туындаған басқа да шығындардың орнын толтыруға міндетті.

4. Айрықша немесе айрықша емес лицензияның иесі патент иеленушінің жазбаша рұқсаты бойынша немесе оның сенімхаты бойынша патентті бұзушыға талап қоя алады.

5. Шығындардың орнын толтыру туралы талап шығын келтірілген күннен басталып, патенттің бұзылу кезеңіне белгіленеді.

16-бап. Құқықты мұраға қалдыру

Селекциялық жетістікке өтінім беру және оған патент алу құқығы, селекциялық жетістікті пайдалануға, сондай-ақ сыйақы төлеу мен оларды пайдаланудан түскен кіріске айрықша құқықтар мұра ретінде ауысады.

17-бап. Патент иеленушінің айрықша құқықтарын бұзу болып танылмайтын іс-әрекет

Селекциялық жетістікті пайдалануға қатысты:

1) жеке және коммерциялық емес мақсаттарда жасалатын;

2) сынау мақсатында жасалатын;

3) осы Заңның 14-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, селекциялық жетістіктерді басқа сорттар мен тұқымдар шығарудың бастапқы материалы ретінде пайдалану жөніндегі іс-әрекеттер патент иеленушінің құқықтарын бұзу болып танылмайды.

5-тарау. Селекциялық жетістікті пайдалану

18-бап. Лицензиялық шарт

1. Патент иеленуші болып табылмайтын кез келген адам селекциялық жетістікті патент иеленушінің рұқсатымен ғана лицензиялық шарт негізінде пайдалануға құқылы.

2. Лицензиялық шартта лицензиатқа:

1) селекциялық жетістікті лицензиардың оны пайдалану мүмкіндігін сақтап пайдалану құқығымен лицензияны басқа тұлғаларға беру құқығын (жай, ерекше емес лицензия);

2) селекциялық жетістікті лицензиардың оны пайдалану мүмкіндігін сақтап, бірақ лицензияны басқа тұлғаларға беру құқығынсыз пайдалану құқығын (ерекше лицензия);

3) селекциялық жетістікті лицензиардың оны пайдалану мүмкіндігін сақтамай және лицензияны басқа тұлғаларға беру құқығынсыз пайдалану құқығын (толық лицензия)

беру көзделуі мүмкін.

Егер лицензиялық шартта лицензияның түрі көрсетілмесе, ол жай, ерекше емес лицензия деп есептеледі.

3. Лицензиаттың басқа тұлғаға (сублицензиатқа) селекциялық жетістікті пайдалану құқығына ерекше лицензия беруі туралы шарт (сублицензиялық шарт) лицензиялық шартта көзделген жағдайларда ғана жасалуы мүмкін.

Егер лицензиялық шартта өзгеше көзделмесе, сублицензиаттың іс-әрекеті үшін лицензиар алдыруда лицензиат жауапты болады.

4. Лицензиялық және сублицензиялық шарт жазбаша нысанда жасалады және Қазпатентте тіркелуге тиіс. Жазбаша нысанның немесе тіркеу туралы талаптың сақталмауы шарттың жарамсыздығына әкеп соғады.

5. Елдегі төтенше жағдайлар кезінде немесе мейлінше қажет болған басқа да жағдайларда Қазақстан Республикасы Үкіметінің селекциялық жетістікті патент иеленушінің келісімінсіз, бірақ оны дереу хабардар етіп және оған сәйкес өтемақысын төлей отырып пайдалануға рұқсат етуге құқығы бар. Өтемақының мөлшері туралы дауларды сот шешеді.

19-бап. Ашық лицензия

Патент иеленуші кез келген тұлғаға селекциялық жетістікті пайдалануға лицензия алу құқығын беру туралы Қазпатентке өтініш бере алады (ашық лицензия).

Аталған лицензияны алуға тілек білдірген тұлға патент иеленушімен төлемдер туралы шарт жасасып, оны міндетті түрде Қазпатентте тіркетуге міндетті. Шарт жөніндегі дауларды сот қарайды.

Патент иеленушінің ашық лицензияға құқық беру туралы өтініші бюллетеньде ашық лицензия туралы мәліметтер жарияланған күннен бастап үш жыл бойы өз күшін сақтайды. Аталған мерзім шегінде патентті күшінде ұстау үшін төленетін ақы ашық лицензия туралы мәліметтер жарияланған жылдан кейінгі жылдан бастап елу процентке кемітіледі.

20-бап. Мәжбүрлеу лицензиясы

1. Патент иеленуші селекциялық жетістікті пайдаланбаған және ол қолайлы коммерциялық жағдайларда лицензиялық шарт жасаудан бас тартқан жағдайда, егер селекциялық жетістік патент беру туралы мәліметтер жарияланған күннен бастап үш жыл ішінде селекциялық жетістікке патент беру туралы мәліметтер жарияланғаннан кейін селекциялық жетістік үздіксіз пайдаланылмаса, кез келген тұлға өзіне ерекше емес мәжбүрлеу лицензиясын беру туралы сотқа өтініш жасай алады. Егер патент иеленуші селекциялық жетістіктің пайдаланылмауы дәлелді себептерге байланысты болмағанын дәлелдемесе, сот аталған лицензияны төлемдердің мерзімдерін, мөлшері мен тәртібін көрсете отырып береді. Төлемдердің мөлшері лицензияның қалыптасқан практикаға сәйкес белгіленген рыноктық бағасынан төмен белгіленбеуге тиіс.

Кез келген мәжбүрлеу лицензиясы ең алдымен Қазақстан Республикасының ішкі рыногының қажеттерін қамтамасыз ету үшін берілуге тиіс.

Аталған селекциялық жетістікті пайдалану құқығын мәжбүрлеу лицензиясы берілген тұлға басқа тұлғаға осы селекциялық жетістіктік пайдаланылатын кәсіпорынмен бірге ғана беруі мүмкін.

Мәжбүрлеу лицензиясын беруге себеп болған мән-жайлардың қолданылуы тоқтатылған жағдайда сот оның күшін жоюға тиіс.

2. Селекциялық жетістіктерді бұл орайда қолайлы коммерциялық жағдайларда лицензиялық шарт жасасудан бас тартқан басқа патент иеленушінің селекциялық

жетістікке құқығын бұзбай пайдалана алмайтын патент иеленушінің өзіне селекциялық жетістікті Қазақстан Республикасының аумағында пайдалануға ерекше емес мәжбүрлеу лицензиясын беру туралы сотқа арыз жазып жүгінуге құқығы бар.

Аталған лицензия берілген жағдайда сот патенті басқа тұлғаға тиесілі селекциялық жетістіктің пайдаланылу шегін, төлемдердің мерзімдерін, мөлшері мен тәртібін белгілеуге тиіс. Бұл орайда төлемдердің мөлшері лицензияның қалыптасқан практикаға сәйкес белгіленген рыноктық бағасынан төмен белгіленбеуге тиіс.

Селекциялық жетістікті пайдалануға осы тармақ негізінде алынған құқық осы селекциялық жетістікке патентті сол құқықтың берілуіне байланысты берген жағдайда ғана берілуі мүмкін.

6-тарау. Патенттің қолданылуын тоқтату

21-бап. Патентті жарамсыз деп тану

1. Патент бүкіл қолданылу мерзімі ішінде, егер:

- 1) оның мәлімдеуші берген селекциялық жетістіктің біртектілігі және тұрақтылығы туралы расталмаған деректер негізінде берілгені;
- 2) патент берген күнінде селекциялық жетістіктің жаңалық пен ерекшелік өлшемдеріне сәйкес келмегені;
- 3) патентте патент иесі ретінде аталған адамның патент алуға заңды негіздемелері болмағаны анықталса, оның берілуі дау туғызуы және оған қарсылықтар бойынша жарамсыз деп танылуы мүмкін.

2. Осы баптың 1-тармағының 1), 2) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша патент беруге қарсы қарсылық Қазпатентке беріледі. Егер қосымша сынақтар өткізу қажет етілмесе, қарсылықты шағым кеңесі оның түскен күнінен бастап алты ай мерзімде қарауға тиіс. Қарсылық берген тұлға патент иесін қарсылықпен таныстыруға міндетті.

Шағым кеңесінің шешіміне қарсылық білдіруші тұлға немесе патент иесі өздерінің шешімді алған күнінен бастап алты ай ішінде сотқа шағым беруі мүмкін.

22-бап. Патенттің күшін жою және оны мерзімінен бұрын тоқтату

1. Селекциялық жетістікке берілген патенттің күшін Қазпатент:

- 1) оны осы Заңның 21-бабына сәйкес заңсыз деп таныған;
- 2) сорт, тұқым біртектілік пен тұрақтылық көрсеткіштеріне ендігі жерде сәйкес келмеген;
- 3) сорттың, тұқымның аман сақталуын тексеру үшін сараптама органының өтініші бойынша патент иеленуші қажетті ақпаратты, ұрықты, асыл тұқым материалдарын және құжаттарды 12 ай ішінде бермеген немесе осы мақсаттар үшін жергілікті жерлерде сортқа, тұқымға инспекция жүргізу үшін жағдайлар болмаған;
- 4) егер патент иеленуші басқа, неғұрлым лайықты атау ұсынбаса, патент берілгеннен кейін селекциялық жетістіктің атауы жойылған кездерде жояды.

2. Патенттің қолданылуы:

- 1) патент иеленушінің бюллетеньде патенттің қолданылуын мерзімінен бұрын тоқтату туралы мәліметтер жарияланған күннен бастап Қазпатентке берген өтініші негізінде;
- 2) ақы төлеудің белгіленген мерзімі өткен күннен бастап патентті күшінде ұстаудың белгіленген мерзімінде ақы төленбеген жағдайда мерзімінен бұрын тоқтатылады.

7-тарау. Қорытынды ережелер

23-бап. Осы Заңды қолдануға байланысты дауларды шешу

Сортқа және тұқымдарға берілген патенттер туралы заңдарды бұзуға байланысты даулар, атап айтқанда:

- 1) сортқа, тұқымға авторлық туралы;
- 2) патент иеленушіні белгілеу туралы;
- 3) патент иеленушінің пайдалануға ерекше құқығын және басқа мүліктік құқықтарын бұзу туралы;
- 4) селекциялық жетістікті пайдалануға лицензиялық шарттарды жасасу және оны орындау туралы;
- 5) осы Заңда көзделген өтемақыларды төлеу туралы;
- 6) шартқа сәйкес авторға сыйақы төлеу туралы;
- 7) патент беру туралы;
- 8) мәжбүрлеп лицензия беру туралы;
- 9) патенттен туындайтын құқықтарды қорғауға байланысты басқа да даулар сот тәртібімен қаралады.

24-бап. Селекциялық жетістіктерді өндірісте пайдалану

1. Пайдалануға рұқсат етілген селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізілімдеріне сортты, тұқымды шаруашылыққа пайдалылығына мемлекеттік сынақтар жасау нәтижелері бойынша, ал жүзім сорттары, діндік, сәндік, жемістік дақылдары мен ағаш тұқымдары бойынша да белгіленген тәртіппен сарапшылық бағалаулар негізінде мемлекеттік комиссиялар енгізеді.

2. Өткізілетін ұрықтармен және асыл тұқымдық материалмен олардың қандай сортқа, тұқымға жататынын, қайдан шыққанын және сапасын куәландыратын тиісті құжаттар қоса жүруге тиіс.

Құжат тиісті аймақта пайдалануға жіберілетін сорттың ұрығына, тұқымның асыл тұқымды материалына беріледі.

25-бап. Заңдық маңызы бар әрекеттерге ақы төлеу

Қазпатенттің және мемлекеттік комиссиялардың осы Заңда көзделген, патенттер беруге, оларды тіркеуге өтінімдер қабылдауды қамтитын әрекеттерді жүзеге асырғаны, селекциялық жетістіктерге сараптама жүргізгені, патент бергені және оларға қатысушылар үшін құқықтар мен міндеттер туғызатын өзге де әрекеттер үшін Қазпатент Заңдарға сәйкес ақы алады.

26-бап. Жарияланымдар

1. Қазпатент ресми бюллетень шығарады, онда:
 - 1) селекциялық жетістік басымдығының күнін, өтінім берушінің атын (атауын), селекциялық жетістіктің атауын, егер бас тартпаса, автордың аты-жөнін көрсете отырып, оңды нәтиже мен алдын ала сараптамадан өткен патент беруге жасалған өтінімдер туралы;
 - 2) патент беру туралы өтінім бойынша қабылданатын шешімдер туралы;
 - 3) селекциялық жетістіктердің атауындағы өзгерістер туралы;
 - 4) патенттерді жарамсыз және олардың күші жойылды деп тану туралы;
 - 5) селекциялық жетістіктерді қорғауға қатысты басқа да мәліметтер жариялайды.

2. Сараптама оң нәтижелері берген өтінім туралы мәліметтер жарияланғаннан кейін кез келген адам өтінім материалдарымен танысуға құқылы.

27-бап. Селекциялық жетістіктерді шет елдерде патенттеу

Қазақстан Республикасының азаматтары мен заңды тұлғалары Қазақстан Республикасының аумағында жасалған селекциялық жетістіктің қорғалуын сұрап, тиісті өтініші Қазпатентке берілгеннен кейін үш ай өткен соң ғана немесе Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен мемлекеттік құпия болып табылатын мәліметтердің болуына жүргізілетін тексеру аяқталса, одан бұрынырақ басқа мемлекеттің құзыретті органына өтінім беруге құқылы.

28-бап. Шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың және шетелдік заңды тұлғалардың құқықтары

1. Шетелдіктер мен шетелдік заңды тұлғалар осы Заңда және Қазақстан Республикасының селекциялық жетістіктерді қорғау саласындағы өзге де заң және нормативтік құқықтық актілерінде көзделген құқықтарды Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары негізінде немесе өзара түсіністік принципіне Қазақстан Республикасының жеке және заңды тұлғаларымен бірдей пайдаланады.

2. Қазақстан Республикасында тұратын азаматтығы жоқ адамдар осы Заңда және селекциялық жетістіктерді құқықтық қорғауға қатысты өзге де актілерде көзделген құқықтарды, егер осы Заңнан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден өзгеше туындамаса, Қазақстан Республикасының жеке және заңды тұлғаларымен бірдей пайдаланады.

29-бап. Халықаралық шарттар

Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шартта осы Заңдағыдан басқа ережелер белгіленсе, халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

*Қазақстан Республикасының
Президенті*